

Wat kunnen knowledge brokers verbeteren in de zorg voor mensen met een CVA/NAH?

Introductie

Projectmatig verbeteringen op de werkvloer aanbrengen, vraagt om aandacht en tijd van zorgprofessionals en van de zorgorganisatie. Het Kennisnetwerk CVA Nederland heeft sinds 2011 het knowledge broker netwerk opgezet dat bestaat uit zorgprofessionals (paramedici en verpleegkundigen) die door hun organisatie ingezet worden als zorgvernieuwers.

Doel van het knowledge broker netwerk CVA is het ondersteunen van organisaties bij de implementatie van de Richtlijn(en) Beroerte en de Zorgstandaard CVA/TIA in de behandelpraktijk. Gedurende een jaar worden zorgprofessionals ('knowledge brokers') door dit leernetwerk ondersteund bij de uitvoering van een implementatieproject in de eigen werksetting. Knowledge brokers zijn werkzaam in de acute zorg, geriatrische revalidatiezorg (GRZ), medisch-specialistische revalidatie (MSR) of thuiszorg.

In dit artikel leest u meer over de rol die het leernetwerk speelt in het verbeteren van de zorg en over de ervaren meerwaarde van knowledge brokers voor het bereiken van verbetering van de CVA zorg, zoals gebleken uit een evaluatiestudie verricht in 2019.

Het Knowledge brokers netwerk

Jaarlijks doen ongeveer 45 zorginstellingen mee aan het knowledge brokers netwerk, waarvan 40% werkzaam is in de GRZ, 25% in de MSR en 35% in de acute zorg. Vanaf 2011 tot eind 2019 hebben in totaal 125 zorgverleners ('knowledge brokers') deelgenomen aan het leernetwerk. Ieder van hen heeft tenminste één verbeterproject voortkomend uit behandelrichtlijnen opgezet en uitgevoerd in de eigen zorginstelling. Het gekozen project is een implementatietraject van een jaar waarna een volgend project opgepakt kan worden. De instelling gaat hiervoor een deelnemersovereenkomst van een jaar aan met het Kennisnetwerk CVA Nederland.

De verbeterprojecten, die in het leernetwerk worden uitgevoerd, zijn qua thema afgestemd op bestaande richtlijnen en standaarden. Ieder jaar worden jaarthema's vastgesteld. In 2019 waren de jaarthema's Samenwerking in de keten en implementatie van de richtlijn Herseninfarct en hersenbloeding. In 2020 zijn de jaarthema's: zelfmanagement, samen beslissen, individueel zorgplan en patiënten participatie gekozen. Een ander actueel thema is 'Samenwerking in de keten'.

De zorgorganisaties kiezen in nauw overleg met de knowledge brokers een passend verbeterdoel. Op dat verbeterdoel schrijft de knowledge broker een projectplan. Vanuit iedere instelling zijn twee knowledge brokers bij een project betrokken.

De knowledge brokers worden binnen het netwerk actief door deskundigen begeleid in het vormgeven van een implementatieproject en de borging ervan. De deskundigen zijn implementatie experts en worden regiokartrekkers genoemd. Momenteel zijn 9 regiokartrekkers in het netwerk actief. Daarnaast krijgen de knowledge brokers ondersteuning vanuit het Kennisnetwerk CVA Nederland. Gedurende het jaar hebben de knowledge brokers in hun regio een aantal bijeenkomsten waarop zij met én van elkaar leren over de implementatie(projecten). Er is ook ruimte voor feedback en inhoudelijke verdieping. Op de website www.kennisnetwerkcv.nl is een kennisbank opgenomen met een afgeschermd deel knowledge broker netwerk. Resultaten en tools evenals contactgegevens van knowledge brokers, die eerder dit thema hebben vormgegeven, zijn daarin vermeld.

Tabel 1. Jaaroverzicht van het knowledge brokers netwerk

Oktober	Start aanmelding voor deelname
Januari / Februari	Scholing projectmatig werken
Maart	Projectplan opstellen Regionale leernetwerkbijeenkomst: uitwisseling en inhoudelijke verdieping
Juni	Nulmeting
September	Verdiepende scholing (niet verplicht) Start implementatie
Oktober	Regionale leernetwerkbijeenkomst: uitwisseling en inhoudelijke verdieping
November	Symposium (facultatief)
December	Tussentijdse effectmeting
Januari	Borgingsafspraken effectueren

Evaluatie leernetwerk knowledge brokers 2019

In 2019 zijn alle 125 knowledge brokers benaderd voor deelname aan een evaluatiestudie, waarvan uiteindelijk 46 professionals de online vragenlijst invulden (respons rate 37%). Deze vragenlijst was gebaseerd op eerdere studies (1-3) en op vragen die in een eerdere evaluatie (4) zijn uitgevoerd. De vragenlijst bestond uit 42 vragen. De volgende vragen/domeinen zijn gemeten:

- hoelang is men knowledge broker;
- vanuit welke functie/instelling
- hoe kijkt men tegen de behaalde resultaten aan;
- wat heeft men ervoor nodig gehad om deze te bereiken op het gebied van eigen competenties en vanuit het regionale en landelijke netwerk dat aangeboden is;
- in hoeverre draagt de scholing bij aan het ontwikkelen van de juiste vaardigheden om projecten tot een goed eindresultaat te laten komen.

Uit de evaluatiestudie blijkt dat het merendeel van de knowledge brokers (89%) bezig is met het coördineren van het implementatieproject met de daarbij behorende administratieve taken. Daarnaast geeft 78% aan dat ze de communicatie tussen zorgverleners/organisaties en het uitwisselen van informatie bevorderen en 72% actief te zijn met het verkrijgen van relevante informatie uit de

literatuur en de praktijk. De activiteit die het minst vaak wordt genoemd (54%) is het opsporen en met elkaar in contact brengen van zorgverleners (Tabel 2).

Tabel 2. Activiteiten van knowledge brokers (n=46)

Activiteit	%
Het coördineren van het project, met daarbij administratieve taken	89
Het bevorderen van communicatie tussen zorgverleners/organisaties en het uitwisselen van informatie	78
Het identificeren en beschikbaar krijgen van relevante informatie uit de literatuur en/of praktijk	72
Het bevorderen van samenwerking tussen verschillende zorgverleners/organisaties op velerlei manieren	67
Het doorvoeren/evalueren van veranderingen in/door het project	67
Het maken van (kennis) producten, documenten en tools	67
Het bevorderen van (de ontwikkeling van) vaardigheden van zorgverleners	65
Het stimuleren van de borging van gemaakte verbeteringen	63
Het opsporen en met elkaar in contact brengen van zorgverleners (met relevante expertise)	54

Door knowledge brokers ervaren meerwaarde van het leernetwerk

De meerderheid van de deelnemers (76%) geeft aan deel te nemen aan het knowledge broker netwerk, omdat het praktische kwaliteitsverbetering voor de patiënt oplevert (Tabel 3). Daarnaast ervaart 63% van de respondenten door het leernetwerk andere organisaties en zorgverleners uit de keten en regio leren kennen, hetgeen kan leiden tot betere samenwerking. Verder geeft de helft van de deelnemers (50%) aan dat het leernetwerk aan individuele zorgverleners uit de instelling de benodigde kennis, inhoudelijke verdieping en ondersteuning biedt om de verbeterprojecten in de eigen werksetting goed te kunnen uitvoeren. Een ander resultaat is dat voor de uitvoering van het project het van belang wordt gevonden dat het management van de instelling de juiste randvoorwaarden biedt om het project te kunnen uitvoeren. Volgens knowledge brokers zorgt dit ervoor dat het project een grotere kans van slagen heeft. Gebleken is ook dat de vaardigheden die nodig zijn om de tools voor projectmatig werken in te zetten ter verbetering van het implementatietraject beter tot hun recht komen als ze actief tijdens de regionale netwerkdagen aandacht krijgen;

Tabel 3. Door knowledge brokers ervaren meerwaarde van het leernetwerk (n=46)

Ervaren meerwaarde	%
Het resulteert in praktische kwaliteitsverbetering voor de patiënt	76
In het netwerk leert de knowledge broker andere organisaties en zorgverleners uit de regio kennen. Dat kan leiden tot betere samenwerking.	63
In het netwerk is kennis en ervaring met implementatie van verbeterprojecten binnen organisaties. Het is goed om hier gebruik van te maken	50
Het uitvoeren van een project binnen het netwerk is een goede stok achter de deur. Het helpt om daadwerkelijk te werken aan een verandering.	46
Voor de knowledge broker is meedoen aan een netwerk leuk en goed voor de eigen ontwikkeling van projectmatig werken. Het werkt stimulerend	39
Zorgverleners uit de eigen organisatie zijn projectleiders. Dat zorgt voor draagvlak bij collega's en faciliteert ook de borging	28
De knowledge broker ontvangt in het netwerk steun en begeleiding om een project uit te voeren	28

Ter illustratie zijn in het Figuur drie voorbeelden weergegeven van implementatieprojecten door knowledge brokers.

Figuur. Drie voorbeelden van implementatieprojecten

Communicatie optimaliseren met patiënten met afasie

Het Knowledge broker project van de keten Drechtzorg heeft gezorgd dat de kennis en vaardigheden van alle zorgverleners vergroot zijn om de communicatie met mensen met afasie te verbeteren. Communicatie is een essentieel onderdeel van het zorgproces. Personen met afasie ervaren dat in de zorginstellingen waar zij verblijven, de communicatie met de zorgprofessionals vaak moeizaam verloopt. Gebleken uit ervaringen dat trainingen die zich richten op het verbeteren van de communicatievaardigheden van gesprekspartners van personen met afasie, effect hebben op de uitkomsten van de therapie.

Multidisciplinaire cognitieve revalidatie van de CVA revalidant in de GRZ

Revalidatiezorg Dordrecht heeft door een eenduidige multidisciplinaire benadering, die een beroep doet op de cognitieve mogelijkheden van de revalidant, de zorg verbeterd. Door de juiste leerstrategie multidisciplinair in te zetten sluiten zij aan op de leerbaarheid van de revalidanten, zodat zij zich begrepen voelen en het revalidatieproces versneld wordt. De aandacht in dit project is uitgegaan naar zorgmedewerkers die op deze manier bewust werden gemaakt van de invloed van cognitie op het revalidatieproces. Ook leren alle betrokkenen in het multidisciplinaire team hun benadering/leerstrategie af te stemmen binnen de verschillende cognitieve gedragsniveaus.

Zelfstandig oefenen van cliënten bevordert herstel

De Zorgboog heeft diverse oefenboxen samengesteld met materiaal en programma's die de cliënten helpen om naast de therapie op een verantwoorde manier oefeningen te doen. Materialen, oefenprogramma's en geïnstrueerde therapeuten zijn de resultaten die ontwikkeld zijn. Cliënten houden zelf bij welke oefeningen zij hebben gedaan en welke knelpunten zij ondervinden. Ook mantelzorgers krijgen op deze manier inzicht in het programma en de mogelijkheden van hun naaste.

Wat mag hieruit worden opgemaakt?

Het knowledge brokers netwerk lijkt zorgprofessionals en organisaties ondersteuning te bieden om te werken aan een implementatieproject, dat aansluit op de strategische plannen van de organisatie en op de vragen die op een afdeling of in een organisatie/keten leven, gericht op het verbeteren van de zorg. De projecten lijken concrete verbeteringen in de eigen instelling op te leveren. Een knowledge broker project werkt daarmee als een katalysator voor het verbeteren van de zorg, zowel de acute zorg, als de GRZ, MSR en thuiszorg. Hierbij moet in acht worden genomen dat de respons op de vragenlijst 37% bedroeg.

Het knowledge broker netwerk kan verder worden versterkt. Hiertoe zijn de enkele aanbevelingen gedaan aan het Kennisnetwerk CVA Nederland, waarop reeds actie is ondernomen:

1. De kwaliteit van de projectplannen kan verbeterd worden door de begeleiding van knowledge brokers te intensiveren. Deze intensiteit kan verhoogd worden door nadrukkelijker de aandacht te vestigen op het nut en gebruik van de tools projectmatig werken, naast de actieve begeleiding van de regiokartrekkers tijdens de regionale netwerkdagen. Deze begeleiding is inmiddels actief opgepakt door het bureau en de regiokartrekkers;
2. Feedback op de concept projectplannen zou intensiever vormgegeven kunnen worden tijdens de regionale netwerkdagen en in de periode daartussen. De regiokartrekkers hebben daarin een voortrekkersrol opgepakt door relevante onderdelen te bespreken, uit te laten voeren tijdens de bijeenkomst en hierop feedback te geven;
3. De kennis van regiokartrekkers is tijdens de contractduur opgebouwd. Ook zij zijn gestart met een cursus projectmatig werken. Voor sommigen is dat enige tijd geleden. Het op peil houden van deze kennis was een wens. De regiokartrekkers zijn door het bureau beter gefaciliteerd door hen de training projectmatig werken die aan de knowledge brokers wordt gegeven, ook open te stellen voor regiokartrekkers.

Tenslotte bekijkt het Kennisnetwerk CVA Nederland hoe het de respons rate op vragenlijsten kan verhogen. Hierbij wordt gedacht om vragenlijsten tijdens een bijeenkomst te laten invullen en een of enkele tegoedbonnen te verloten onder de deelnemers. Ook wordt bekeken of naast vragenlijsten gebruik kan worden gemaakt van groepsinterviews. Mogelijk dat de terugkoppeling van de resultaten, zoals in dit artikel, ook van invloed is op de bereidheid van knowledge brokers om feedback te geven over het leernetwerk.

Meer informatie over het knowledge broker netwerk is [hier](#) te vinden.

Referenties

Bornbaum CC, Kornas K, Peirson L, Rosella LC. Exploring the function and effectiveness of knowledge brokers as facilitators of knowledge translation in health-related settings: a systematic review and thematic analysis. *Implement Sci.* 2015;10:162

Sarkies MN, Bowles KA, Skinner EH, Haas R, Lane H, Haines TP. The effectiveness of research implementation strategies for promoting evidence-informed policy and management decisions in healthcare: a systematic review". *Implement Sci.* 2017;12(1)

Rivard LM, Russell DJ, Roxborough L, Ketelaar M, Bartlett DJ, Rosenbaum P. Promoting the use of measurement tools in practice: a mixed-methods study of the activities and experiences of physical therapist knowledge brokers". *Phys Ther.* 2010;90(11):1580-90.

Willems M, Schröder C, van der Weijden T, Post MW, Visser-Meily AM. Encouraging post-stroke patients to be active seems possible: results of an intervention study with knowledge brokers. *Disabil Rehabil.* 2016;38(17):1748-55.

Willems M, E. Brinkhof, M. Jansen, E. van Hoef Knowledge brokers CVA verbeteren kwaliteit geriatrische revalidatie'. *Tijdschrift voor Ouderengeneeskunde* 2017;6.

Uit de tekst van deze publicatie mag geciteerd worden, mits met expliciete bronvermelding. Deze publicatie als volgt vermelden: Bergsma M, Donselaar A-M, Vermeer D, Voogdt H (2020). Wat kunnen Knowledge brokers verbeteren in de zorg voor mensen met een CVA/NAH? Utrecht: Kennisnetwerk CVA Nederland.

Correspondentiegegevens:

Drs. M. Bergsma

Kennisnetwerk CVA Nederland

Oudlaan 4

3515 GA Utrecht

Email: m.bergsma@kennisnetwerkcv.nl